

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

ДВНЗ «УжНУ», ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2025 р.

ПРОГРАМА

співбесіди з **УГОРСЬКОЇ МОВИ**

для вступників на навчання

для здобуття освітнього ступеня “бакалавр”

(на основі повної загальної середньої освіти/НРК5)

РОЗРОБЛЕНО

Предметною екзаменаційною комісією

з угорської мови

Голова комісії

_____ доц. Елеонора БЕРТА

Ужгород – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування у вигляді індивідуальної усної співбесіди (далі – співбесіди) зі вступниками розроблена відповідно до рівнів досягнень, визначених у чинних програмах з іноземних мов для освітніх навчальних закладів України, що відповідають Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (рівень B1-B2) з урахуванням Програми зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов, на підставі правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» згідно з Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, затвердженим наказом МОН № 168 від 10.02.2025 року, Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» у 2025 році, схваленими рішенням Вченої ради ДВНЗ «УжНУ» 18 березня 2025 року, затвердженим і введеним в дію Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» від 18 березня 2025 року № 250/01-04.

Зміст завдань для здійснення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності уніфіковано за видами і формами завдань. У Програмі враховано особливості угорської мови. Співбесіда з вступником проводиться з метою виявлення загальних знань з угорської мови, перевірки рівня мовленнєвих умінь і навичок. Індивідуальна усна співбесіда з угорської мови має за мету встановити рівень сформованості у вступників на освітній рівень бакалавра базових мовленнєвих компетентностей, необхідних для їхнього ефективного усного спілкування засобами угорської мови у типових ситуаціях повсякденного життя, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання на освітньому рівні бакалавра.

Теоретичні питання стосуються правил використання граматичних категорій та конструкцій угорською мовою. Практичні завдання передбачають розуміння прочитаного матеріалу та монологічну форму спілкування за темами чинної програми.

ВИМОГИ ДО СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

Вступник повинен знати граматичний мінімум за наступними темами.

A nyelvi szintek. Hangtan

A beszédhang. A hangképző szervek működése. A beszédhangok képzése. A hang és a betű. A magyar nyelv hang- és betűállománya. A beszédhangok osztályozása. A magánhangzók képzése és osztályozása. A mássalhangzók képzése és osztályozása. A beszédhangok nyelvi szerepe.

Nyelv és írás. Az ábécé. A magyar helyesírás. Helyesírásunk alapelvei.

A hangok előfordulásának és találkozásának szabályszerűségei. A hangrend és az illeszkedés. A mássalhangzótörvények: a hasonulás, az összeolvadás, a rövidülés és a kiesés.

A magán- és a mássalhangzók helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalói.

A szótag. Az elválasztás helyesírási tudnivalói. A hangsúly és a hanglejtés. A szóhangsúly és a mondathangsúly. Az értelmi, az érzelmi és a ritmikai hangsúlyozás. A hanglejtéstípusok. A hangsúlyszakaszok dallama. A beszédszünet és a beszédtempó.

Szótan

a) **A szóelemek (morfémák)** fogalma, fajtái; szerepük a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában. A tömorféma. A szótő. A szótövek típusai. Az ige- és névszótövek rendszere.

A toldalékmorfémák: a képző, a jel, a rag. A képzők, a jelek és a ragok rendszere. A toldalékmorfémák kapcsolódási sorrendje a magyar nyelvben. A kötőhangzó.

b) **A szófajok.** A szófaj mint a szavak jelentésének, alaki viselkedésének és mondattani szerepének megfelelő nyelvtani kategória. A mai magyar nyelv szófajainak rendszere.

Az ige fogalma, jelentése, alak- és mondattani sajátosságai. Az ige fajtái a cselekvő és a cselekvés egymáshoz való viszonya; a cselekvés irányulása; a cselekvés lefolyásának módja szerint. A magyar ige ragozási rendszere (paradigma). Az igemódok és az igeidők. Az igei személyragok. Az alanyi és a tárgyaz igeragozás. Az ikes igék. Iktelen és ikes igeragozás. Az ige -lak, -lek ragos alakjai. Az ige nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A főnév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. Az elvont és a konkrét főnevek. A köznevek: egyedi nevek, gyűjtőnevek, anyagnevek. A tulajdonnevek: a személynevek, az állatnevek, a földrajzi nevek, az intézménynevek; könyvek, folyóiratok, irodalmi művek, műalkotások megkülönböztető nevei. A főnevek nyelvhelyességi tudnivalói. A főnevek szófaji kérdései.

A főnevek jelei: a többes szám jele, a birtokjel, a birtoktöbbségitő jel, a birtokos személyjelek.

A főnevek ragjai: a tárgy ragja, a birtokos jelző ragja, a határozóragok.

A főnévi igenév. A főnévi igenév személyragozása.

A melléknév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. Érzékszerveinkkel érzékelhető és elgondolt tulajdonságot kifejező melléknévek. A melléknév jelei. A melléknévek fokozása. A melléknévek ragozása: mód- és állapothatározórag; szám- vagy mértékhatározórag. A melléknévek nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A melléknévi igenév. A melléknévi igenevek fajtái.

A számnév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. A számnévek fajtái: tőszámnévek, sorszámnévek, törtszámnévek. A számnév jelezése és ragozása. Mód- vagy állapothatározórag, számhatározórag.

A határozószók fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. A valóságos határozószók. A határozói igenév. A módosítószók. Az ige- és névszótövek. A határozószók nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A viszonyzószók. A viszonyzószók közös tulajdonságai. A névelő fogalma, fajtái, helyes használata. A névutó fogalma, osztályozása. A névutók személyragozása. A névutók helyesírási kérdései. A kötőszó. A kötőszók osztályozása és helyesírása.

Az indulatszók fogalma, osztályozása és helyesírása.

A szóalkotás fogalma. A szóalkotás módjai: a szóképzés, a szóösszetétel. Az alárendelt összetett szavak. A mellérendelt összetett szavak. A szóalkotás egyéb módjai: szóelvonás, szóhasadás, mozaikszók, betűszók, népetimológia stb.

A szókészlet. A magyar szókészlet tagolódása. Alapszókincs, peremszókincs,

szakszókincs, tolvajnyelv. A szavak eredete: alapnyelvi szavak (finnugor) és belső keletkezésű szavak, jövevényszók, idegen szavak, nemzetközi szavak. Az idegen szavak kiejtése, használata, helyesírása. Az egyén szókincse.

A frazeológia. Szokványos kifejezésmódok, szólások, közmondások, szállóigék.

A szójelentés. A jelentéstan. Egyjelentésű és többjelentésű szavak. Állandó és alkalmi jelentés. Névátvitel, jelentésátvitel, jelentésváltozás. Rokon értelmű szavak (szinonimák); azonos alakú, de eltérő jelentésű szavak (homonimák); az eltérő és az ellentétes jelentésű szavak (antonimák).

A magyar nyelv fontosabb szótárai.

Mondattan

A mondat fogalma és szerkezete. A mondatok osztályozása tartalmuk, alakjuk, tagolódásuk és szerkezetük szerint. A mondatfajták tartalmuk szerint: a kijelentő, az óhajtó, a felszólító, a kérdő mondat. Nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalók. A mondatfajták alakjuk szerint: állító, tagadó és tiltó mondatok. A mondatok fajtái tagolódásuk szerint: tagolt és tagolatlan. A tagolt mondatok: teljes, hiányos. A teljes mondatok: egyszerű és összetett. Az egyszerű mondatok: tö és bővített. Az összetett mondatok: alárendelő és mellérendelő. A tagmondatok fogalma, száma, egymáshoz való viszonya.

A szószerkezetek (szintagmák). A szószerkezet alaptagja és meghatározó tagja. A hozzárendelő szószerkezet. Az alárendelő szószerkezetfajták: alanyos, határozós, jelzős szószerkezetek. A mellérendelő szószerkezetviszonyok: kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó.

Az egyszerű mondat részei és szerkezetei. A mondat fő részei: az alany és az állítmány. Az alany fogalma, fajtái. Az alany elmaradásának esetei. Az alany szófaja. Az állítmány fogalma, fajtái. Az állítmány szófaja. Az alany és az állítmány egyeztetése. A mondat bővítő részei: a tárgy, a határozó, a jelző. A tárgy fogalma, fajtái: iránytárgy, eredménytárgy; kettős tárgy, határozott és határozatlan tárgy; jelölt és jelöletlen tárgy, határozói értékű tárgy. A tárgy szófaja. A határozó fogalma, fajtái. A határozók rendszere: helyhatározók, időhatározók, állapotféle határozók, módféle határozók, részeshatározók és állandó határozók. A határozók háromirányúsága. A határozók szófaja. A jelző fogalma, fajtái. Minőségjelző, mennyiségjelző, birtokos jelző és értelmező jelző.

Az összetett mondat. Az alárendelő összetett mondat. A főmondat és a mellékmondat. Köötőszók és utalószók az összetett mondatban. Az alárendelő összetett mondatok fajtái. Mondatrészkifejtő alárendelő összetett mondatok: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői. Sajátos jelentéstartalmú alárendelő összetett mondatok: feltételes, hasonlító, megengedő, következményes. Az idézet. A függő és az egyenes idézet. Az idézet helyesírása. A mellérendelő összetett mondat. Kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó és következtető mellérendelés.

A többszörösen összetett mondat. Csupa mellérendelő mondatból, alárendelő tagmondatból, vegyesen alá- és mellérendelő tagmondatokból álló többszörösen összetett mondatok.

A szórend. A hangsúly és a szórend összefüggése. A kötött és a szabad szórend. A szófajok szórendi kötöttsége. A szószerkezetek kötött szórendje. A nyomatékos és a nyomaték nélküli mondat szórendje. Egyenes, fordított és megszakított szórend.

Az írásjelek. A pont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a kérdő- és felkiáltójel, a vessző, a

кettőspont, a pontosvessző, a gondolatjel, a zárójel, az idézőjel, a kötőjel és a nagykötőjel használata.

Szövegtan

A szöveg meghatározása. A szövegösszefüggés (kontextus). Feliratszövegek és mondatszövegek. A szövegösszetartó erő (kohézió, koherencia). A szövegösszefüggés nyelvtani és jelentésbeli mutatója. A szöveg szerkezete: makro- és mikroszerkezet. A szövegszerkesztés. A témakijelölés és az anyaggyűjtés (jegyzetelés, cédulázás), az anyag elrendezése és megszővegezése. A megszővegezés, a szerkesztés főbb szabályai. A szövegfajták: elbeszélő, leíró, értekező (elemző-meggyőző), mozgósító (felhívó) közlésfajták. A jellemzés. A rögtönzött és megszerkesztett szövegek. A szöveg olvasása és kifejező felolvasása.

Stilisztika A stílus fogalma. A stilisztika. A stílus és a nyelvi stílus. A stílusérték: állandósult és alkalmi stílusérték. A stílusrétegek. Írott nyelvi stílusok: a tudományos, a publicisztikai, a hivatalos és szépirodalmi stílus. Beszért nyelvi stílusok: a társalgási, az előadói és a szónoki stílus. Az érzelmi kifejezés stílusárnyalatai: nagyítás, túlzás, kicsinyítés, enyhítés. Eufemizmus és kakofemizmus. A művelt társalgási stílus követelményei. Stílusirányzatok. A képszerűség stílus eszközei.

Nyelvváltozatok

A nemzeti nyelv normatív változatai: irodalmi nyelv és köznyelv. Területi nyelvváltozatok: nyelvjárástípusok és helyi nyelvjárások. Társadalmi nyelvváltozatok: szaknyelv, hobbinyelv, életkori nyelvváltozatok, argó.

Általános ismeretek a nyelvről, a magyar nyelvről

A nyelv mint a gondolatokat kifejező jelek legfontosabb rendszere. Nyelv és gondolkodás. Nyelv és beszéd. A nyelv mint társadalmi jelenség. A nyelv összetevői. A jel és a jeltípusok. A nyelvi jelek. A nem nyelvi jelek. A metanyelv. A nyelv mint jelrendszer.

A nyelv a közlésfolyamatban. A közlésfolyamat (kommunikáció) tényezői.

A kommunikáció funkciói.

Az anyanyelv. Az anyanyelv szerepe az ember életében, a társadalomban és a kommunikációban.

A nyelvek sokfélesége. A magyar nyelv helye a világ nyelvei között, a világ nyelveinek sorában. Az indoeurópai és az uráli, ill. finnugor nyelvcsalád. A finnugor nyelvrokonság elméletének hirdetői. Az őshaza helye. Nyelvrokonság.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Завдання співбесіди складається з 2-х теоретичних питань, кожне з яких оцінюється в діапазоні 0-45 балів, та 1-го практичного завдання, яке оцінюється від 0-30 балів. До отриманої суми балів додається ще 80 балів.

Таким чином, відповідь вступника оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів і вираховується за формулою: $80 + T_{31} + T_{32} + P_3$.

При оцінюванні відповідей абітурієнта враховують такі моменти:

- обсяг і глибина знань;
- вміння критично і творчо розглянути програмний матеріал, робити

самостійні логічні висновки;

- вміння чітко, точно й правильно давати відповідь на всі питання;
- рівень мовленнєвої та загальної культури, зокрема вживання слів відповідно до їх значення, володіння нормами літературної вимови та акцентуації, точність вживання граматичних форм, чистота мовлення, етика поведінки.

Визначення результату співбесіди з угорської мови здійснюється на основі схем нарахування балів за виконання завдань співбесіди, поданих в Критеріях оцінювання співбесіди з угорської мови. Вступник, який набрав менше 100 балів із вступного випробування, отримує оцінку «незадовільно».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ З УГОРСЬКОЇ МОВИ

Бал / оцінка	Характеристика підготовленості вступника
0	Відсутнє знання основного програмного матеріалу; не володіє теоретичними знаннями зі шкільного курсу угорської мови.
01 – 15	Вступник виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.
16 – 23	Вступник виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання, уміє виконувати завдання, передбачені програмою. Під час відповіді на теоретичні питання були допущені помилки.
24 – 30	Вступник виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності.
31 – 40	Вступник вільно володіє знаннями з різних розділів шкільного курсу угорської мови, уміло використовує наукову термінологію, самостійно демонструє знання та робить висновки, дає правильні відповіді на теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу.
41 – 45	Вступник демонструє високий рівень знань матеріалу різних розділів шкільного курсу угорської мови, дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного та додаткового матеріалу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Braun Éva-Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 5. oszt. Lviv: Szvit, 2013.
2. Braun Éva-Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 6. oszt. Lviv: Szvit, 2014.
3. Braun Éva-Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 7. oszt. Lviv: Szvit, 2015.
4. Kótyuk István. Magyar nyelv. 6. oszt. Csernyivci: Bukrek, 2006.
5. Kótyuk István. Magyar nyelv. 7. oszt. Csernyivci: Bukrek, 2007.
6. Kótyuk István. Magyar nyelv. 8. oszt. Csernyivci: Bukrek, 2008.
7. Lator Ilona. Magyar nyelv. 8. oszt. Lviv: Szvit, 2008.
8. Lator Ilona, Braun Éva. Magyar nyelv. 9. oszt. Lviv: Szvit, 2009.
9. Beregszászi Anikó. Magyar nyelv. 10. oszt. Csernyivci: Bukrek, 2010.
10. Beregszászi Anikó. Magyar nyelv. 11. oszt. Csernyivci: Bukrek, 2011.
11. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium I. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
12. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium II. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
13. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium III. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
14. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium IV. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
15. A magyar helyesírás szabályai. 12. Kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2015.
16. Magyar értelmező kéziszótár. Főszerk. Pusztai Ferenc. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2003.